

Розвиток комунікаційних технологій створив широкі можливості для застосування інструментарію інформаційної війни. Результативність використання технологічних засобів залежить від сукупності ресурсів задіяних в інформаційній війні. Однак створення більш інтерактивних, інтегрованих із соціальними медіа форматів дозволить використовувати альтернативні джерела інформації та протидіяти в умовах інформаційного протиборства. Загрози в інформаційній сфері, що зросли в умовах інтенсивного розвитку комунікаційних технологій, вимагають змін в законодавчому полі та у сфері національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Робертсон Д.С. Информационная революция: наука, экономика, технология. Реферативный сб./ИНИОН РАН – М., 1993.
2. Тойнби А.Дж. Постыжение истории. – М., 1991.
3. Расторгуев С.П. Информационная война. – М., 1998.
4. Манойло А.В., А.Петренко А.И., Д.Фролов Д.Б. Государственная информационная политика в условиях информационно–психологической войны. – М., 1999.
5. Литвиненко О.В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії. – К., 2000.
6. Doob L.W. Public Opinion and Propaganda. New York, 1956; Hovland C. et al. Order of presentation persuasion. New Haven, 1957 etc.
7. Попов А. Блоги. Новая сфера влияния. – М., 2008.
8. Max Seddon. Documents Show How Russia's Troll Army Hit America [Electronic resource] // BuzzFeed. – June 2, 2014. – Mode of access: <http://www.buzzfeed.com/maxseddon/documents-show-how-russias-troll-army-hit-america>
9. Профессиональная российская армия в Украине. Исследования и инфографика. <https://informnapalm.org/12174-russianpresence>
10. Докинз Р. Эгоистичный ген. — М., 1993.
11. Як штучно створене словосполучення інфікувало українські ЗМІ [Електронний ресурс] // Нова Україна : веб-сайт Ін-ту стратег. дослідж. – Режим доступу: <http://newukraineinstitute.org/new?id=396>

References

1. Robertson D.S. Ynformacyonnaya Revolucyya: nauka, ekonomyya, technolyya. Referatyvnyy Sb. / INION RAN – M., 1993.
2. Toynbi A. J. Postyzyhenye istoriy. – M., 1991.
3. Rastorguev S.P. Ynformacyonnaya war. – M., 1998.
4. Manoillo A.V., Petrenko A.I., Frolov D.B. Gosudarstvennaya ynformacyonnaya politika v usloviyah ynformacionno–psyholohycheskoy wojny. – M., 1999.
5. Litvinenko O.V. Special ynformacijni operacii ta propagandystski campanii. – K., 2000.
6. Doob L.W. Public Opinion and Propaganda. New York, 1956; Hovland C. et al. Order of presentation persuasion. New Haven, 1957 etc.
7. Popov A. Blogy. Nova sphere vliyaniya. – M., 2008.
8. Max Seddon. Documents Show How Russia's Troll Army Hit America [Electronic resource] // BuzzFeed. – June 2, 2014. – Mode of access: <http://www.buzzfeed.com/maxseddon/documents-show-how-russias-troll-army-hit-america>
9. Professionalnaya rossyyskaya armiya v ukrainie. Yssledovaniya i Infographica. <https://informnapalm.org/12174-russianpresence>
10. Dokynz R. Egoistichny gen. – M., 1993.
11. Yak shtuchno ctvorene slovopolucha infectevalo ukrainski media [electronic resource] // New Ukraine: website inst. strategich. doslidzh. – Rezhym dostupu: <http://newukraineinstitute.org/new?id=396>

Smola L. Ye., Doctor of Political Sciences, Professor of the Department of Publishing and Editing PPI, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute" (Kiev, Ukraine), lid-leo@ukr.net

Information warfare in the context of communication technologies

In this article term "information war" its targets, methods and practices are examined. Latest communication technologies as tools of information warfare is analysed, all kinds of social networks, blogs and forums. Memes – new information phenomenon is described. It is alleged that the techniques and methods of information confrontation with the military sphere is successfully transferred to the political plane. It is concluded that interactive with social media information will resist aggression. Indicate the main aspects of information dominance, penetration into the information environment of the country, formation of internal conflicts, panic, chaos in cyberspace, destruction of elements of the social system and so on.

Keywords: information war, political communication, mass media, information technology, information confrontation, media landscape.

Smola L. E., doctor of political sciences, professor of the Department of Publishing and Editing PPI, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute" (Kiev, Ukraine), lid-leo@ukr.net

Информационная война в контексте развития коммуникационных технологий

В статье рассматривается термин «информационная война», цели, способы и методы ведения. Анализируются новейшие коммуникационные технологии как инструменты информационной войны: социальные сети, блоги и форумы. Описывается новое информационное явление – мемы. Утверждается, что приемы и методы информационного противоборства с военной сферы успешно перенесены в политическую плоскость. Делается вывод, что интерактивные форматы с социальными медиа позволяют противодействовать информационной агрессии. Указываются основные аспекты информационного доминирования: проникновение в информационную среду страны, формирование внутренних конфликтов, паники, хаоса в информационном пространстве, разрушение элементов социальной системы.

Ключевые слова: информационная война, политическая коммуникация, СМИ, информационные технологии, информационное противоборство, медиaprостранство.

* * *

УДК 316.35:321.7

Винникова Н. А.,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології філософського факультету, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (Україна, Харків), n.a.vinnikova@karazin.ua

ПРЕДСТАВНИЦТВО СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ВИМІРІ ГЛОБАЛЬНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Розглянуто проблематику представництва соціальних інтересів на рівні глобального управління. Шляхом екстраполяції теоретико-методологічних принципів плюралістичного, корпоративістського і мережевого підходів до практики політичної і громадянської партисипації виявлено ключові проблеми досягнення врівноваженої репрезентації суспільних інтересів у глобальному вимірі реалізації владних відносин. Доведено, що тиск наднаціональних еліт, здійснюваний для ухвалення певних політико-управлінських рішень, масштабний розрив у володінні ресурсами між елітами і громадянами та неефективність наявних інституційних механізмів політичного і громадянського представництва у міжнародних структурах обумовлюють зростання чисельності й активності неорганізованих суспільних рухів і мережевих об'єднань як альтернативних форм репрезентації соціальних інтересів.

Ключові слова: політичні рішення, глобальне управління, представництво, баланс інтересів, плюралізм, корпоративізм, мережі.

Створення ефективної системи ухвалення владних рішень на основі оптимального соціальних інтересів у політичній сфері від античності й до сьогодні визнається одним з центральних питань суспільного устрою. Трансформація державного суверенітету під впливом глобалізації зумовила формування нової моделі соціального ладу, що передбачає зміну форматів і принципів взаємодії основних акторів політичної влади, адже значна частина аспектів внутрішньої політики держави, опосередкована рішеннями, які ухвалюються поза її межами. Наслідком таких тенденцій є дисбаланс представництва соціальних інтересів у політичних рішеннях, особливо на глобальному рівні управління.

Дослідження останніх років виявили, що така ситуація спричинена недостатньо розвинutoю сферою громадянського представництва на міжнародному рівні: неурядові організації не беруть безпосередньої участі у процесах ухвалення рішень, а їхні функції зводяться до лобювання партикулярних інтересів (К. Гоулд, М. Конніг–Арибугі, Дж. Плеєрс, Р. Тиннвельг, Б. Холден). Сфера політичного представництва, втілена в діяльності партій, політичних рухів і у парламентаризмі, поступово втрачає свій легітимісний ресурс посередника між органами влади і суспільством, доказами чого є поширення

електорального абсентеїзму та зниження рівня участі в політичних і громадських організаціях (Т. Вольфсон, Л. Вуд, Дж. Джурис, Дж. Сміт).

Увага вітчизняних дослідників зосереджена на процесах становлення громадянського суспільства в умовах демократичного транзиту і модернізації державного управління (В. Бортніков, О. Корнієвський, П. Манджолла, О. Молодцов), а також розвитку лобістської діяльності (Д. Виговський, В. Сергєєв, А. Трофименко, В. Федорченко). Водночас недостатньо розкритою залишається проблематика репрезентації інтересів різноманітних соціальних груп у глобальних полікотворчих процесах.

Мета нашої роботи полягає у визначенні чинників, які опосередковують проблему балансу представництва соціальних інтересів у виробленні й ухваленні політичних рішень на глобальному рівні управління.

Ідея включення громадян у політичні процеси в умовах демократичного розвитку сприймається апріорі як позитивна і не піддається сумніву. Призначення демократичної системи полягає в максимізації добробуту всього суспільства, і критерієм оцінки її ефективності виступає здатність продукувати такі політичні рішення, які в найбільшій мірі сприяють досягненню вказаної вище мети. Очевидно, що досягти універсального характеру політичних рішень на рівні держави, а тим більше на наддержавному рівні управління вкрай складно. Тренди світового розвитку, серед яких відзначають «денаціоналізацію, детериторіалізацію і транснаціоналізацію економіки й держави» [1], створюють системні проблеми для легітимізації політичного управління і врівноваженого представництва соціальних інтересів. Глобальні гравці (ТНК, міжнародні монетарні фонди, глобальні клуби) здатні ігнорувати національно–державні норми й обов'язки, провокуючи гру на вибування і своєрідний демпінг, який може знецінювати голос громадськості окремих держав. За умов «коли влада все частіше опиняється в руках ділових лобі, немає вагомих причин розраховувати на сильну егалітарну політику перерозподілу влади і багатства або на обмеження впливових зацікавлених груп» [2, с. 4]. Як наслідок, процес соціально–політичної взаємодії перетворюється на перманентну боротьбу за різноманітні привілеї, пільги, субсидії, а поширена практика захоплення редистрибутивної активності груп інтересів політичними інституціями підживлює орієнтацію на перерозподіл прибутку, а не на виробництво нового продукту. В умовах домінування окремих груп, ухвалені політичні рішення фіксують асиметричний баланс інтересів, закріплюючи в політичній системі пріоритети панівних еліт.

Основним фактором невірноваженості соціальних інтересів у матриці політичного представництва традиційно називають масштабний розрив у володінні ресурсами. Так, однією з характеристик сучасних світових економічних процесів є надконцентрація матеріальних ресурсів у руках окремих індивідів. Згідно з рейтингом Forbes кількість мільярдерів у світі на 2015 рік склала 1826 із загальним статком 7,05 трлн. дол. [3]. Іншою причиною спотворення структури репрезентації соціальних інтересів є олігархізація управлінських еліт, яка виявляється у зрощенні політичного класу і представників транснаціональних корпорацій. Така тенденція ускладнює можливість репрезентації інтересів різноманітних соціальних груп під час ухвалення

політичних рішень, призводячи до ситуації, яка, згідно з плюралістичною доктриною «перетворюються на дещо значно більше, ніж звичайне делегування влади демосом. Якщо на практиці демос не здатен реалізувати адекватного контролю, тоді те, що відбувається, за сутністю, припиняє бути делегованим і перетворюється на відчуження влади» [4, с. 236].

Інтеграція груп інтересів у процеси вироблення і реалізації політики шляхом делегування їм офіційною владою права монопольного представництва своїх інтересів є характерною для корпоративістської моделі урядування [5]. На наднаціональному рівні прикладом такого підходу є інституційні механізми вироблення рішень в Європейському Союзі, де вагому роль відіграють різноманітні профільні комітети, зокрема Європейський економічний і соціальний комітет, який представляє інтереси роботодавців, профспілок, членів галузевих об'єднань, фермерів і захисників навколишнього середовища [6]. Однак дослідники вказують на ознаки недемократичності корпоративізму, а саме: «заміщення індивідів як основних учасників політичного життя організаціями; зростання впливу професійних представників спеціалізованих інтересів у збиток громадянам, які мають ширші інтереси; надання окремим асоціаціями привілейованого доступу до процесу ухвалення рішень; визнання і навіть підвищення монополій тощо» [7, с. 120].

Нівелювати проблеми реалізації моделей прямої участі громадян і плебісцитарної обмеженості корпоративістського представництва мав би парламентаризм. Проте очевидна відірваність традиційних політичних партій від запитів громадянського суспільства, їхня орієнтація на забезпечення інтересів лобістських груп, які надають фінансову підтримку під час електоральних кампаній, призводять до делегітимації парламентаризму і слугують підтвердженням непропорційності представництва соціальних інтересів. На рівні глобальних механізмів урядування про це свідчить незворотній спад явки виборців під час обрання представників до Європарламенту [8]. Зауважимо, що Європейський Парламент – єдиний наднаціональний представницький орган у світі, який обирається безпосередньо громадянами. Низький рівень довіри до ЄП, не в останню чергу, пов'язаний з тим, що Європейська народна партія, яка в ньому домінує протягом багатьох років і яку навряд чи можна назвати дійсно народною, слугує механізмом входження представників національних політичних еліт у загальноєвропейські елітні кола. Проходження в Європарламент восьмого скликання представників радикальних політичних об'єднань – додатковий доказ того, що населення країн ЄС відчуває відірваність європейських партій від інтересів пересічних громадян, шукаючи альтернативних форм репрезентації своїх інтересів.

На глобальному рівні управління прикладом інституціоналізації практик громадянського представництва є формат аутрич–діалогу (out–reach–dialog, англ.) Великої Двадцятки. Дискусійні платформи (B20 – Business (бізнес, англ.), L20 – Labor (праця, англ.), C20 – Civil (громадянський, англ.), T20 – Think (думати, англ.), Y20 – Youth (молодь, англ.)), об'єднуючи представників бізнес–спільнот, громадських організацій, профспілкових асоціацій, експертних груп, молодіжних лідерів, мають

забезпечувати представництво соціальних інтересів під час вироблення рішень у рамках діяльності цього глобального клубу [9]. Однак ексклюзивний формат членства G20, а саме: прерогатива вироблення рішень виключно двадцятьма країнами, а також відсутність прозорих механізмів підзвітності – ставлять під сумнів репрезентативний потенціал механізмів аутрич-діалогу.

У наукових колах висунуто чимало пропозицій щодо інституційних моделей участі громадян у глобальній політиці. Деякі ідеї навіть отримали можливість бути втіленими, зокрема пропозиції щодо створення Всесвітньої парламентської асамблеї, яка має доповнити Генеральну Асамблею ООН, включають конкретні механізми обрання її членів [10]. Однак поки інституційних механізмів, які б могли забезпечити дієве представництво соціальних інтересів на міжнародному рівні, не існує, а формування глобального громадянського простору відбувається здебільшого за рахунок зростання можливостей мережевих об'єднань.

Серед найвпливовіших антикорпоративних глобальних мереж виділяються транснаціональна організація Індімедіа [11], яка разом з Рухом глобальної справедливості [12] надала значну підтримку таким протестним течіям як «Захопи Волл-стріт» (Occupy Wallstreet, англ.) та «Обурені» (Indignados, ісп.). Значимо, що лише «зрілі» громадські рухи налаштовані на партнерські й рівноправні відносини з інститутами влади. Деякі з них згодом отримують інституціоналізовану форму і стають повноцінними політичними акторами. Так, партія Podemos («Ми можемо», ісп.), сформована з учасників руху «Обурені» і заснована на принципах мережевої взаємодії, змогла отримати значну підтримку електорату протягом першого року існування [13]. Водночас існує чимало прикладів радикалізації громадських рухів і добровільного вербування законослухняних громадян із заможних європейських країн у фундаменталістські течії, які застосовують терористичні методи «представництва» своїх інтересів.

Таким чином, наш огляд механізмів і практик забезпечення представництва соціальних інтересів у глобальних політикотворчих процесах доводить, що зростання чисельності й активності неорганізованих суспільних рухів і мережевих об'єднань громадян викликано, по-перше, системною тенденцією делегітації національного рівня урядування як у країнах зі сталими демократичними традиціями, так й у т.зв. «нових» демократіях; по-друге, звуженням сфери державного суверенітету і безпрецедентним впливом глобальних акторів на сферу внутрішньої політики держави; по-третє, тим, що інституціоналізовані практики залучення громадян до вироблення політичних рішень не завжди є ефективними або перетворюються на своєрідне партисипаторне плацебо. Це штовхає громадян на самоорганізацію протестних рухів і неформальних мережевих об'єднань, чисельність яких останнім часом зростає експоненціально.

Окреслені проблеми потребують не лише превентивних і системних заходів з боку міжнародних інститутів, елітних кіл, національних урядів задля запобігання можливості турбулентного розвитку подій у світовій політиці, а й осмислення науковцями з метою формування нових концептуальних підходів до громадянського представництва і балансу соціальних інтересів у вимірі глобальних політичних процесів.

Список використаних джерел

1. Crouch C. Post-Democracy / C. Crouch. – Wiley, 2004. – 135 p.
2. Beck U. Macht und Gegenmacht im Globalen Zeitalter. Neue weltpolitische Ökonomie / U. Beck. Suhrkamp Verlag; Auflage: 2. – 2002. – 480 s.
3. The World's Billioners. Ranking 2015 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.forbes.com/billionaires>
4. Dahl R. Polyarchy, Pluralism, and Scale / R. Dahl // Scandinavian Political Studies. – Bind 7 (New Series). – 1984. – №4. – P.226–239.
5. Schmitter P. Reflections on where the theory of neo-corporatism has gone and where the praxis of neo-corporatism may be going / P. Schmitter // Patterns of Corporatist Policy Making. – Ed. G. Lehmbruch, P. Schmitter. – London: Sage, 1982. – P.259–280.
6. Павроз А. В. Теория политического плюрализма: сущность, противоречия, альтернативы / А. В. Павроз. – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2009. – 178 с. // Pavroz A. V. Teorija politicheskogo pljuralizma: sushhnost', protivorechija, al'ternativy / A. V. Pavroz. – SPb.: Izd-vo S.-Peterb. un-ta, 2009. – 178 s.
7. European Economic and Social Committee [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eesc.europa.eu>
8. Group of Twenty [Electronic resource]. – Mode of access: <https://g20.org>
9. European Parliament. Election results. Turnout 2014 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/20150201PVL00021/Previous-elections>
10. Committee for World Parliament joint campaign [Electronic resource]. – Mode of access: <http://en.unpacampaign.org/news/374.php>
11. Independent Media Center [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.indymedia.org>
12. Global Justice Movement [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.globaljusticemovement.org>
13. Podemos [Electronic resource]. – Mode of access: <http://podemos.info>

Vinnikova N. A., Ph.D. in Political Science, Associate Professor, Political Science Department, School of Philosophy, V. N. Karazin Kharkiv National University (Ukraine, Kharkiv), n.a.vinnikova@karazin.ua

Representation of public interests in terms of global political processes

The paper analyzes the forms of political participation in the context of global governance. By extrapolating theoretical and methodological principles of pluralistic, corporatist and network approaches to the practices of political and civic participation the paper determines the key issues in achieving the public interest representation' balance on a global scale of power relations. It is proved that pressure of supranational elites, carried out for the adoption of political and administrative decisions, a significant gap in the possession of resources between elites and citizens and inefficiencies of available institutional participatory mechanisms in international organizations determine growing number of spontaneous social movements and network associations as alternative forms of public interests representation.

Keywords: political decisions, global governance, political participation, representation, balance of interests, pluralism, corporatism, networks.

Vinnikova N. A., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры политологии философского факультета, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (Украина, Харьков), n.a.vinnikova@karazin.ua

Представительство социальных интересов в измерении глобальных политических процессов

Рассмотрена проблематика форм политической партисипации в контексте глобального управления. Путем экстраполяции теоретико-методологических принципов плюралистического, корпоративистского и сетевого подходов к практикам политической и гражданской партисипации выявлены ключевые проблемы достижения сбалансированной репрезентации общественных интересов в глобальном измерении реализации властных отношений. Доказано, что давление наднациональных элит, осуществляемое на принятие определенных политико-управленческих решений, масштабный разрыв в обладании ресурсами между элитами и гражданами и неэффективность имеющихся институциональных механизмов политического и гражданского представительства в международных структурах обуславливают рост численности и активности неорганизованных общественных движений и сетевых объединений как альтернативных форм репрезентации социальных интересов.

Ключевые слова: политические решения, глобальное управление, политическое участие, представительство, баланс интересов, плюрализм, корпоративизм, сети.

* * *